

LA MEDICINA COMUNITÀRIA EN EL PROJECTE DE SALUT MATERNA I NEONATAL DE NORTH WOLLO (ETIÒPIA)

Tots vivim en comunitats, pobles o barris en les que uns i altres estem relacionats. Si volem que les persones estiguin sanes, han de viure en un entorn que els sigui favorable. La medicina comunitària s'encarrega de fer tasques que consisteixen en empoderar a les persones per tal que puguin prendre cura de la pròpia salut en el context de la seva pròpia comunitat.

Per això, IPI-Cooperació està desenvolupant una vessant comunitària en el marc del projecte de salut materna i neonatal. Si volem que el sistema de salut sigui utilitzat a les woredas (comarques) de Habru i Woldya, també s'ha de potenciar que la gent el conegui i sàpiguen en què els pot ajudar.

Però per entendre què, com i perquè ho fem, ens hem de posar en context. La taxa de mortalitat materna a Etiòpia està entre les 10 més altes del món. És freqüent tenir familiars o conegudes que han mort donant a llum. Per millorar aquesta situació no només ens hem de fixar en l'atenció durant el part, si no que també ens hem de fixar en les condicions amb les que arriben a aquest.

En el sistema sanitari etiop, les treballadores sanitàries d'extensió són aquelles que estan més en contacte amb la població local. Es tracta de noies que han seguit una formació sanitària bàsica durant un any. Treballen per parelles, a tot arreu, atenent cadascuna d'elles a unes 5.000 persones, de les que en són els seus sanitaris de referència.

Aquestes noies teòricament també haurien de participar en un projecte del ministeri de salut etiop que tracta sobre la disseminació dels missatges claus de salut entre les dones de la comunitat. Elles haurien de formar a una de cada trenta dones en aquests missatges. Aquestes a la seva vegada haurien de formar a una de cada cinc dones, arribant finalment fins a les seves veïnes. Tota la població en només tres passes.

A la realitat el que ens trobem és que aquestes professionals no disposen de les eines per a poder desenvolupar aquest programa. El problema moltes vegades és començar, no saben com fer-ho i ni tan sols tenen paper per a fer la formació. IPI-Coop està col·laborant amb elles a través de suport tècnic i material, comunicant-nos constantment amb les Oficines de salut de les woredas de Woldya i de Habru.

Des del mes d'agost de 2013 hem treballat estretament amb Woldya, hem aportat el material que necessitaven per a iniciar el programa, tenint el compromís i desenvolupant les estratègies per a que ells aconseguissin els recursos per a seguir-lo més endavant. En els últims 6 mesos de 2013, es va passar de 2.504 dones implicades fins a 7.034, dones que són mares de família en una zona amb quasi 60.000 habitants i aproximadament uns 5 fills per dona.

Això no només permet millorar els coneixements que aquestes dones tenen sobre temes relacionats amb els parts, si no que permet disseminar altres estratègies sanitàries col·lateralment. Les latrines i el fet de que hi hagi sortides de fum a l'exterior de les cuines són temes importants des del punt de vista sanitari. I estem aconseguint una implicació.

Al centre de salut perifèric de Jenato Ber, les treballadores sanitàries d'extensió han construït al costat del seu centre una casa model, per a que les persones de la comunitat sàpiguen com poden millorar la seva qualitat de vida amb materials locals. Això, com podem veure a les fotografies, ha tingut conseqüències ens els domicilis de la gent que viu allí.

A part del desenvolupament d'aquest programa, també estem incentivant que els centres de salut siguin llocs més hospitalaris per a la població. A Etiòpia, es considera que per a què les dones tinguin una atenció correcta durant el part, és necessari que ho facin, com a mínim, en un centre de salut. Per això, és important que aquests centres siguin amables amb les pacients.

Per aquest motiu, des de IPI-Coop estem col·laborant per a oferir la cerimònia del cafè als centres de salut. Quan una dona dona a llum, porten regals per a la família, i aquests a la seva vegada els ofereixen cafè. Està considerat que s'ha de visitar a una dona el mateix dia que

aquesta ha donat a llum, però si això succeix al centre sanitari i ella i el marit no poden aportar el que consideren necessari per als seus familiars i amics es sentiran culpables: no estaran complint amb les seves obligacions com a anfitrions. Per això, proveint el material i habilitant l'espai per a que es pugui fer la cerimònia del cafè i es pugui preparar el tradicional menjar per a la dona que ha donat a llum, es pot millorar la predisposició de les dones a acudir als centres de salut. Ja no estaran en un ambient que no té en compte les seves sensibilitats culturals.

Les dones que arriben als centres de salut, moltes vegades encara no estan preparades per donar a llum. Però a vegades viuen massa lluny com per anar i tornar a peu. Per això, estem construint cases d'espera maternes a l'Hospital General de Woldya, per a que les dones embarassades que arribin allí puguin estar-s'hi fins que arribi el moment. També voldríem construir-ne a alguns dels centres de salut amb població dispersa de les woredes del projecte, i esperem poder fer això més endavant.

Hi ha tres retards que són els principals motius per a la mortalitat relacionada amb els parts al món: el retard a decidir buscar ajuda, el retard a trobar l'ajuda i el retard en rebre l'ajuda adequada. Des de IPI-Coop estem intentant incidir sobre tots aquests retards. Impulsem la formació per a que sapiguin quan, com i on trobar ajuda, proveïm productes que podrien ser culturalment determinants per a que es decideixin a buscar-la, i millorem les infraestructures i els equipaments dels centres sanitaris.

Hem actuat sobre temes de salut comunitària de la woreda de Woldya, menys rural i poblada que Habru, on ara ens toca començar a treballar. Aquí intentarem arribar a les 230.000 persones que hi viuen.

Joan Torras Borrell, Metge, especialista en medicina familiar i comunitària, màster en salut internacional i cooperació. Coordinador del projecte de salut materna i neonatal d'IPI-COOP a Etiòpia.